

jeg nødes dog til at gjøre en Forvaring, naar den ærede Minister mener, at jeg nogenstunde skulde have udtalt Noget, der ligner dette, at Kongen skulde drive over Bølgerne, saa til Høje og saa til Benstre. Jeg hævder mine Udtalelser fra sidste Møde, jeg haaber, de ere klare nok; Kongen skal hverken drives fra den ene eller fra den anden Side; men han skal tillade Folkbevillingen, som den aabenbarer sig igjennem Folkerepresentationen, at yttre sig i forskjellige Retninger, idet man efter det konstitutionelle Begreb maa være forsikket om, at ogsaa dette, selv om det ikke altid gaar, som den Enkelte ønsker, er i og for sig rigtigt og vil vide at regulere sig selv bedre end, naar Alt skal gaa paa Befaling af en Del Ministre. Denne Stilling for Kongen er den paalideligste under alle Bevægelser og alle Storme; det er den, som giver Enhver Ret og Enhver Pligt til at støtte den Regjeringsform, under hvilken han lever. En anden Stilling forekommer mig at være netop fremkaldt ved Regjeringens Lust til i beægede Løber at stille Kongen frem. Det ærede Medlem fra Thisted Amt (Sagd) udtalte, at han mente, at Ministeriet snart gik af, og at vi derfor ikke skulde fordrive det nu ved at vedtage denne motiverede Dagsorden. Jeg skal erklære, at dersom det ærede Medlem kan give os en bestemt Forvisning derom, dersom han tror at kunne indbringe Forslag til en motiveret Dagsorden saalydende: „Under den sikke Forudsætning, at Ministeriet vil gaa af inden 14 Dage, unblader Folkethinget at udtale sin Misbilligelse af Offentliggjørelsen af den kongelige Haandskrivelse af 2den Januar“, skal jeg følge ham, naturligvis for saa vidt der gives Garanti for, at det er rigtigt. (Sagd: Maa jeg høre den igjen.) Ja, hvis den ærede Formand tillader det, skal jeg atter oplæse den. „Under den sikke Forudsætning, at Ministeriet vil gaa af inden 14 Dage, unblader Folkethinget at udtale sin Misbilligelse af Offentliggjørelsen af den kongelige Haandskrivelse af 2den Januar“. Kan det ærede Medlem give Vished for en saadan Dagsordens Indhold, skal jeg stemme imod den nu foreslaaede Dagsorden og stemme for hans.

Studenburg: Den ærede sidste Læser sluttede med at erklære, at han under en vis Forudsætning kunde stemme imod den indbragte Dagsorden. Jeg troede, her var Tale om et konstitutionelt Princip, om at afgjøre, hvorvidt det var foreneligt med det monarkiske Princip, at en saadan kongelig Haandskrivelse blev bragt til almindelig Kundskab, men jeg hører nu, at den ærede sidste Læser ganske vil opgve Drøftelsen af dette Princip, naar han kan faae Sikkerhed for, at det nuværende Ministerium vilde fratræde inden kort Tid. Jeg er ikke i Stand til at dele en saadan Opfattelse af dette Spørgsmaal. Jeg tror virkelig, at her er Tale om et konstitutionelt Princip, som

har Krav paa at komme under en rolig Overveielse, og hvis Afgjørelse i den ene eller den anden Retning ikke kan være afhængig af, hvorvidt det nuværende Ministerium bliver ved Roret i 14 Dage eller længere. Hvad der imidlertid har bevæget mig til at tage Ordet for at motivere min Afstemning imod den motiverede Dagsorden, er den Omstændighed, at jeg for mit Vedkommende ikke er i Stand til at tiltræde den statsretlige Opfattelse, som er bleven gjort gjældende af det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Fenger). Hans Udtalelse gik ud paa, at Kongen under visse Omstændigheder kunde have Ansvar, og — hvis jeg ikke tager meget feil — at dette maatte føre til, at Kongens personlige Beslutninger kunde blive Gjenstand for Drøftelse og Overveielse, saaledes at man efter Omstændighederne ogsaa kunde komme til at anse dem for uheldige. Dette kan jeg ikke billige; jeg deler i den Henseende den Opfattelse, som er bleven gjort gjældende af ærede Medlemmer, med hvem jeg ellers ikke samstemmer, og hvorefter Bestemmelsen i Grundloven om Kongens Ansvarsfrihed maa udelukke en saadan Mulighed. Kunde nogenstunde en Beslutning, som udgik fra Kongen selv som saadan, blive Gjenstand for Drøftelse og Kritik, ved jeg ikke, paa hvilket Sted man skulde sætte Grænsen, og hvorledes man skulde undgaa den Fare, efter Omstændighederne at glide over til en endog meget vidtgaende og meget lidet ønskelig Drøftelse af Hans Majestæt Kongens personlige Opfattelse. Jeg har derfor den Forpligtelse at sige nogle Ord om, hvorfor jeg, uagtet jeg forsaavidt ikke kan være enig med det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Fenger), dog alligevel er kommen til det Resultat at maatte stemme imod Dagsordenen. Der er her Spørgsmaal om et moralsk Ansvar, et politisk Ansvar og et juridisk Ansvar, Begreber, som under den Diskussion, vi have haft, forekommer mig at være blevene kastede noget sammen. Hvad angaar det moralske Ansvar, det Ansvar, som ethvert Menneske har for Gud og sin Samvittighed, kan der ikke være Tvivl om, at Kongen har det ligesaavel som Enhver af os. Men dette Ansvar vedkommer os slet ikke. Der kan lige saa lidt være Tvivl om, at det juridiske Ansvar ikke under nogen Omstændighed, og hvorledes Forholdene end stille sig, kan gjøres gjældende imod Hans Majestæt; det bæres alene af hans ansvarlige Raadgivere. Det politiske Ansvar endelig, et Ansvar, som vel ikke kan gjøres gjældende ved Anklage, men som kan bringes frem gennem en offentlig Debat og Kritik, tror jeg ligeledes, at Hans Majestæt ifølge Grundloven bør være fuldstændig fritagen for. Jeg tror ikke, at det under nogenjomhelst Omstændighed vilde være passende at gjøre Kongens personlige Beslutninger til Gjenstand for en offentlig Kritik og en offentlig Debat, men deraf følger efter min Mening ikke, at saadanne Meningsstilkjendegivelser fra Kongen ikke maa komme frem; deraf følger kun, at Enhver, som